

“L'escriptor vol ser més famós que ric”

Què és el que trobeu més significatiu o sorprenent de l'estudi “Escriure en català. Estat de la professionalització”, elaborat per l'associació que presidiu entre els seus membres? Potser el fet que, més bé o no tant bé, molts escriptors, gairebé la meitat, viuen de la lletra o s'hi dediquen amb preferència?

—Allò que trobo més significatiu és que s'hagi fet per primera vegada i això ens impedeix de sorprendre'ns de res. No teníem cap referència de com estàvem abans i no podem dir si estem pitjor o millor. Tampoc no tenim estudis equivalents recents, o no en coneixem, de realitats properes i metodologia semblant. La percepció que tenim és que hi ha hagut un procés de professionalització innegable—cosa que es pot constatar sense cap enquesta—i que no som gaire lluny de qualsevol literatura de tipus mitjà. “Oh! —alguns diuen—, només un 6,8% es dediquen exclusivament a l'escriptura.” Però això són setanta persones, perquè tenim 1.050 associats, i l'associació no té el cent per cent dels escriptors.

—El prolífic escriptor nord-americà de sèrie negra Donald E. Westlake em va dir que amb els llibres que publicava no en tenia prou per a viure, que sort en tenia dels guions de cinema. Fins i tot als Estats Units només els autors de *best-sellers* viuen exclusivament del llibre.

—Es que parlem d'això. La gent que viu de l'escriptura no viu del llibre. El grup d'escriptors que té més ingressos en general no és el que es dedica en exclusiva a la literatura.

—D'una altra banda, els llibres que pràcticament no donen cap rendiment econòmic important, els estudis erudits, converteixen els seus autors en conferenciants, i això sí que és una font d'ingressos notable.

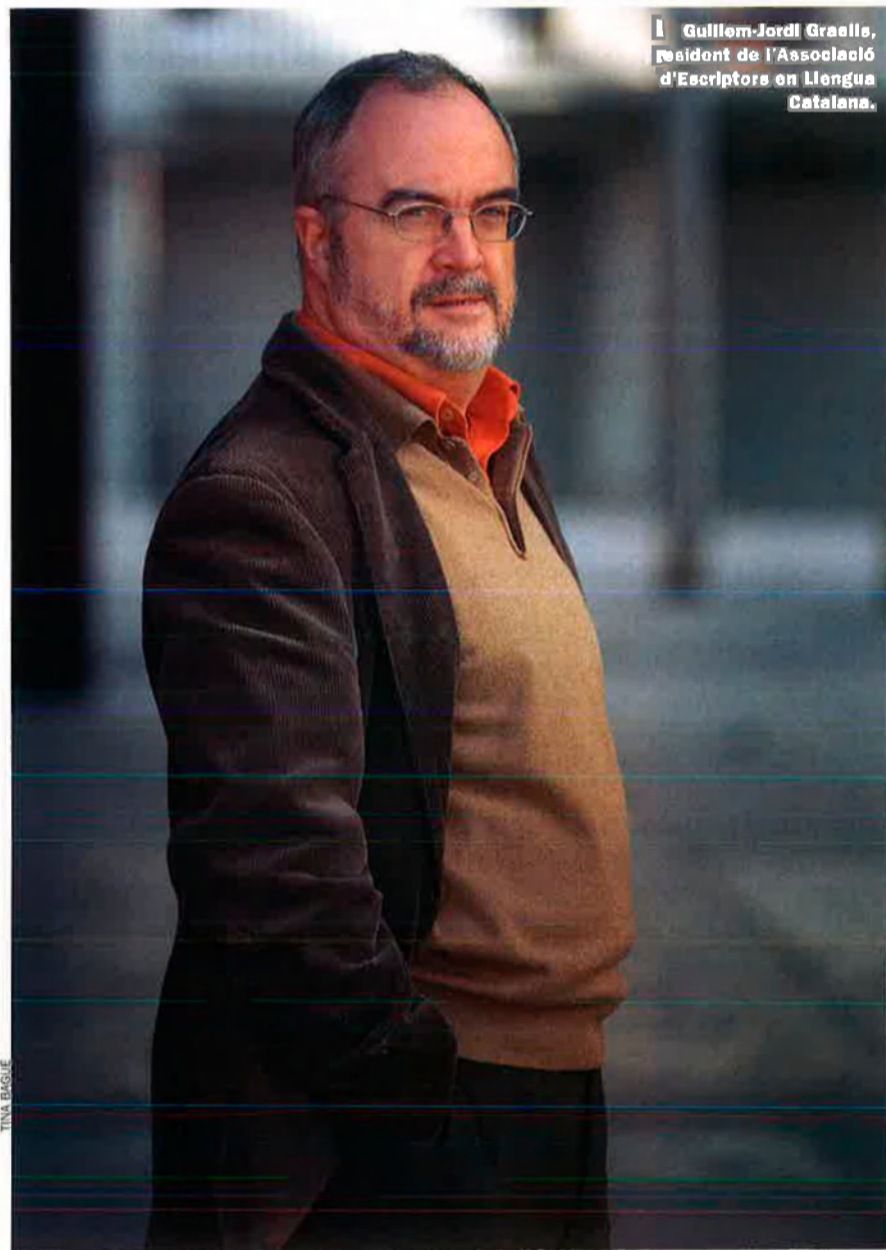
—Això no ha estat tractat a l'estudi. El que sí que hi veiem és que al sector més professionalitzat hi ha un nucli que és la narrativa i un complement que són les col·laboracions a la premsa. En el nivell d'ingressos més alts, com a escriptor, hi ha bàsicament una dedicació

L'escriptor català valora més la fama i la presència als mitjans que no pas tenir ingressos alts, segons un estudi de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, que ara celebra el trentè aniversari. Guillem-Jordi Graells la presideix des del mes de març.

a la narrativa, que no vol dir que sigui la seva única font d'ingressos. I l'altre fet és que les col·laboracions a la premsa són una font d'ingressos important, no

solament per als qui es dediquen a la narrativa.

—La literatura dóna prestigi. A l'hora de contractar un articulista, fins i

tot un columnista, els diaris trien un escriptor de prestigi i de fama.

—Sí, és així.

—I per mantenir la seva col·laboració a la premsa, li cal, a més de fer bons articles, mantenir-se viu com a escriptor.

—Suposo que l'estatus de col·laborador de premsa pot desaparèixer, si més no en algun cas, si deixa la literatura, bàsicament perquè és el món del qual ha estat captat.

—Amb el creixement dels mitjans àudio-visuals i la creació d'internet, deuen haver aparegut nous àmbits de professionalització, no?

—Efectivament. Ha crescut el guionatge; les feines paraliteràries, com l'ensenyament de tècniques d'escriptura o la participació a tertúlies als mitjans de comunicació, i feines connexes com l'edició i la producció i la gestió cultural.

—Tota aquesta situació no pot produir un miratge perillós? Molts autors viuen de la lletra, en sentit ampli, i poden sentir-se satisfets i feliços, sense esforçar-se per ser grans autors.

—El món és prou competitiu i el qui s'adorm està perdut. Penso que hi ha escriptors que necessiten una certa tranquil·litat i estabilitat per a produir una obra de maduresa, i tenir un coixí és el que els permet reptes ambiciosos.

—Per tant, aquest coixí que ara hi ha, del guionatge a l'ensenyament de tècniques literàries, farà més bé que no pas mal, penseu?

—Indubtablement. Com que no tenim una literatura en la qual el rànquing dels llibres més venuts sigui format per l'escriptor industrial de *best-sellers* —tot i que pot haver-n'hi indicis—, sinó bàsicament dominat per la consideració artística, l'èxit té relació amb l'ambició literària, molt més que amb el màrqueting editorial.

—Tot i que l'enquesta demostra que el grau de professionalització és alt, l'escriptor català és ben reconegut socialment? La gent sap que hi ha un col·lectiu de professionals en llengua catalana prou nombrosos?

—No. Però jo diria que això passa també en més col·lectius, com el dels artistes. Les individualitats, en literatura o en art, són tan singulars que amaguen el col·lectiu. Es veritat que hi ha un des-

coneixement. Una pregunta que es fa sovint quan l'escriptor català visita una escola o un institut és si d'això se'n viu. És segur que no hi ha una consciència social de la realitat de la professió.

—Potser hi ajuda la poca presència que té l'escriptor català, com a personalitat cultural i social, als mitjans més seguits. Quan Pedroló va morir-se, TV3 no tenia imatges de l'escriptor i les va demanar a TVE. I Perucho només va aparèixer a TV3 quan va ser objecte d'una exposició, mai quan va publicar un llibre.

—És una de les coses de les quals els nostres associats estan més insatisfets, segons l'estudi. Allò que l'escriptor valora més és la presència als mitjans, en primer lloc, i, en segon lloc, ser conegut públicament, molt més que no pas guanyar premis o tenir ingressos alts.

—L'escriptor es queixa per vici. De què és queixa més, ara, l'escriptor en llengua catalana?

“El que l'escriptor valora més és la presència als mitjans i ser conegut”

—Es queixa bastant, i per això hem iniciat una línia de treball, de les relacions amb les editorials, pel que fa a contractes i a tractes. Hem iniciat la revisió del marc de contractes pactat el 1989 amb la Federació de Gremis d'Editors de l'estat, perquè cal revisar-ne alguns aspectes, atès que les pràctiques s'han anat degradant i hi han sorgit noves formes, com les digitals. Voldríem establir un codi de bones pràctiques i evitar els abusos que es produeixen a l'hora d'omplir els punts del contracte marc que es van deixar amb punts suspensius. Voldríem descartar algunes fórmules que s'utilitzen.

—Suposo que també us arriben, o copseu, queixes que no és a les vostres mans de resoldre-les, no?

—Sí. Es queixen, per exemple, de la poca presència i la producció de les seves obres, que desapareixen ben aviat dels taulells de novetats i molt sovint ni tan sols van a parar a la prestatgeria,

però això és conseqüència de la superproducció. Si no escrivissin tants llibres no hi hauria superproducció.

—Si no hi hagués tants premis literaris, tampoc no es publicarien tants llibres. Sobre els premis literaris hi ha cap reivindicació?

—N'hi ha una que considerem justa, que els premis convocats per administracions públiques no són, en general, premis, sinó avançaments de drets. Considerem que això és un benefici per a l'editor, que s'estalvia de pagar drets a l'autor i sovint li hipoteca l'explotació futura de l'obra. Si és un premi és un premi. Si no tot, una part, si més no, hauria de ser al marge dels drets. Curiosament, ens hem adonat que els qui els convoquen no hi havien reflexionat ni un moment. “Ah!, no ho sabíem, és l'editor que ens ha suggerit les bases”, ens diuen. Volem que la gent hi reflexioni. Hem fet una circular explicant aquesta argumentació als convocants dels premis.

—I un dels pocs premis autèntics, com el Sant Joan de Caixa Sabadell, té poc poder de convocatòria. Els editors prefereixen que els seus autors es presentin als premis que són avançaments dels drets d'autor. No baden una mica, els escriptors?

—A vegades, sí. I alguns protesten quan ja no n'és l'hora. Com quan vénen amb el contracte signat.

—Al marge de la conjuntura política de cada autonomia, com es troben les relacions entre els escriptors en llengua catalana, dels diversos països?

—Hi ha un fet preocupant, molt evident, però que potser no s'ha detectat prou, que la regionalització política es va traslladant al mercat cultural. Això és clar al País Valencià. El gruix dels escriptors valencians editen allà baix. Però també hi ha una certa regionalització a les Illes. Els autors teatrals illencs es queixen que no són coneguts, representants ni llegits fora de les Illes. I és una cosa amb què hem d'anar molt alerta. Aquesta regionalització va a favor de la fragmentació i fins i tot de la dialectalització. Si ho comparem amb els anys 80, veurem que hi ha un retrocés, tot i que encara no s'ha detectat amb prou sensibilitat.

Lluís Bonada